

‘Creatief samenwerken’

Een onderzoek naar de preventie van schooluitval in Friesland

Tussentijdse onderzoeksverslag, maart 2017

Sandra de Kroon, Genardus Schaik, Esther Vos en Batie van Domburg
Onderzoeksteam thuiszitters Friesland, Connect Begeleiding

Voorwoord

14 jaar gelden kwam onze zoon van de een op de andere dag thuis te zitten. Na een heftige periode waarin het op school flink mis ging bood de nieuwe situatie even wat ontspanning. Maar natuurlijk kwamen al gauw de zorgen. Hier begon een zoektocht naar een school (of misschien wel vooral en juf of meester) waar hij op z'n plek zou zijn. Dankzij de hulp van betrokken en creatieve mensen is ons dit uiteindelijk gelukt.

In de jaren erna ben ik in mijn werk als onderwijsorganisatieadviseur het 'thuiszitters-vraagstuk' zo nu en dan opnieuw tegengekomen. In toenemende mate raakte ik benieuwd naar de huidige situatie in Friesland, mijn eigen leefomgeving. Dit heeft ertoe geleid dat ik in september vorige jaar een oproep via LinkedIn heb geplaatst: *'Ik ben op zoek naar mensen in Friesland die te maken hebben met kinderen en jongeren die thuiszitten.'*

Deze oproep leidde tot tientallen reacties van mensen waar ik vervolgens mee in gesprek ben gegaan. Al gauw ontmoette ik enkele enthousiastelingen die mij actief bij mijn onderzoek wilden ondersteunen. Iets dat startte als een eenvoudige verkenning ontwikkelde zich zo tot een uitgebreid onderzoek.

Inmiddels zijn we onder de indruk geraakt van de vele mooie initiatieven die Friesland rijk is. Tevens hebben we bewondering voor de geweldige inzet van mensen die samen naar creatieve oplossingen blijven zoeken, ook als dat soms niet eenvoudig is.

Voor u ligt het tussentijds onderzoeksverslag. Het is opgesteld om input te leveren voor alle bijeenkomsten die op de dag van de leerplicht zullen worden gehouden.

Met dank aan mijn collega's van het onderzoeksteam: Esther Vos, Batie van Domburg, Genardus Schaik en alle anderen die hun steentje hebben bijgedragen.

De komende tijd zullen we ons onderzoek voortzetten. Nog afhankelijk van financieringsmogelijkheden krijgt de afronding (mede) de vorm van een informatieve website. Hierop zal informatie beschikbaar komen met betrekking tot: beschikbare hulpverlening bij schooluitval, voorbeeld-arrangementen, mogelijkheden vanuit de wet- en regelgeving, financieringsmogelijkheden en kleine zorgaanbieders die aan kwaliteitseisen voldoen. Dit natuurlijk voor de specifieke situatie in Friesland.

Heeft u vragen naar aanleiding van dit verslag? Dan beantwoorden wij deze graag. U kunt daarvoor een mail sturen naar: info@connectbegeleiding.nl

Sandra de Kroon

Inhoud

Afkortingenlijst	4
1 Inleiding	5
2 Wat is de omvang van het probleem?	6
3 Om wie gaat het?	7
4 Welke hulp is beschikbaar?	8
4.1 Begeleiding op school	8
4.2 Bovenschoolse inzet.....	8
4.3 Multidisciplinaire inzet.....	9
4.4 Onderwijs-zorgarrangementen.....	9
4.5 Zzp-ers en andere kleine zorgaanbieders	10
5 Hoe verloopt de samenwerking met ouders?.....	12
6 Hoe verloopt de financiering?.....	13
7 Voorlopige aanbevelingen	14
7.1 Kwaliteitsverbetering op het niveau van de gemeenten en het SWV.....	14
7.2 Kwaliteitsverbetering op het niveau van de onderwijsinstelling	14

Afkortingenlijst

Omdat dit onderzoeksverslag is bedoeld voor mensen die vaker met de thuiszittersproblematiek te maken hebben worden de meeste afkortingen zonder toelichting gebruikt.

Om deze reden is hieronder een afkortingenlijst opgenomen.

ADHD	Attention Deficit Hyperactivity Disorder
ASS	Autismespectrum stoornis
BAO	Basisonderwijs
CBS	Centraal bureau voor de statistiek
IB	Intern begeleider
LVB	Licht verstandelijk beperkt
Mbo	Middelbaar beroepsonderwijs
MDO	Multidisciplinair overleg
OPDC	Orthopedagogisch didactisch centrum
OPR	Ondersteuningsplanraad
OZL	Ondersteuning Zieke Leerlingen
PGB	Persoonsgebonden Budget
PO	Primair onderwijs
SBO	Speciaal basisonderwijs
SO	Speciaal onderwijs
TLV	Toelaatbaarheidsverklaring
VSO	Voortgezet speciaal onderwijs
SWV	Samenwerkingsverband
VO	Voortgezet onderwijs
VSV	Voortijdig schoolverlaten
UWV	Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen
VPI	Vraag profiel instrument
Wlz	Wet langdurige zorg
ZAT	Zorg Advies Team
Zfw	Ziekenfondswet
Zin	Zorg in natura

1 Inleiding

Op zoek naar persoonlijke verhalen uit de praktijk hebben we ervoor gekozen om voor ons onderzoek gebruik te maken van persoonlijke netwerken. Mensen met wie we in gesprek waren wisten namen te noemen van anderen waarmee prettig werd samengewerkt. Het doel van onze gesprekken was om inzicht te verkrijgen in...

...de omvang en de aard van (dreigende) schooluitval binnen Friesland.
...de huidige mogelijkheden in Friesland om schooluitval te voorkomen.
...de sterke- en aandachtspunten in de huidige situatie.

In de paragrafen hieronder schetsen we een samenvatting van onze voorlopige bevindingen en aanbevelingen. Deze zijn gebaseerd op literatuurstudie en 36 diepte-interviews die we tot nu toe hebben gehouden met ouders, ouderverenigingen, mensen uit het onderwijs, hulpverleners, onderzoekers, cliëntvertegenwoordigers en directeuren.

2 Wat is de omvang van het probleem?

Voor onderstaande cijfers zijn we uitgegaan van de informatie van het VSV-kompas en de onderwijsinspectie.

Het gaat om cijfers betreffende Friesland in het schooljaar 2015-2016.

- In Friesland hebben we 101.884 kinderen en jongeren in de leer- en kwalificatieplichtige leeftijd van 5-18 jaar.
- 300 kinderen en jongeren staan geregistreerd met een vrijstelling van leerplicht waarvan 219 op basis van artikel 5a (vanwege psychische of lichamelijke gronden ongeschikt om tot een school of instelling te worden toegelaten).
- 265 kinderen en jongeren (zonder vrijstelling van leerplicht) stonden niet bij een onderwijsinstelling ingeschreven. Voor 89 leerlingen was dit langer dan 3 maanden het geval.

De mensen die we spraken waren verontrust over de drie categorieën kinderen en jongeren die hierboven worden genoemd. Zij zijn voor het onderwijs uit beeld terwijl zij vaak wel een onderwijsbehoefte hebben.

Waardoor ontstaat deze situatie? Soms kiezen de ouders ervoor om hun kind van school te halen.

Kinderen en jongeren die geen jeugdhulpverlening ontvangen raken dan uit beeld.

Een ander probleem is het afgeven van vrijstellingen van leerplicht. Deze worden bijvoorbeeld aangevraagd omdat het onderwijs geen mogelijkheden meer ziet of omdat men anders geen zorgbudget kan ontvangen. Latere terugkeer naar het onderwijs is soms erg lastig.

- 140 leerlingen vallen onder de noemer 'thuiszitter'. Zij hebben meer dan 4 weken ongeoorloofd verzuimd (zonder vrijstelling van leerplicht). Voor 71 leerlingen was dit meer dan 3 maanden.
- 521 leerlingen staan geregistreerd met herhalend verzuim.
- Voor 114 leerlingen is een proces-verbaal opgemaakt.
- Geschorst/verwijderd zijn: 120 leerlingen uit het VO, 43 leerlingen uit het VSO en 10 leerlingen uit het SO.
- Gemiddeld 1% van de leer- en kwalificatieplichtige leerlingen werd aangemerkt als voortijdig schoolverlater.

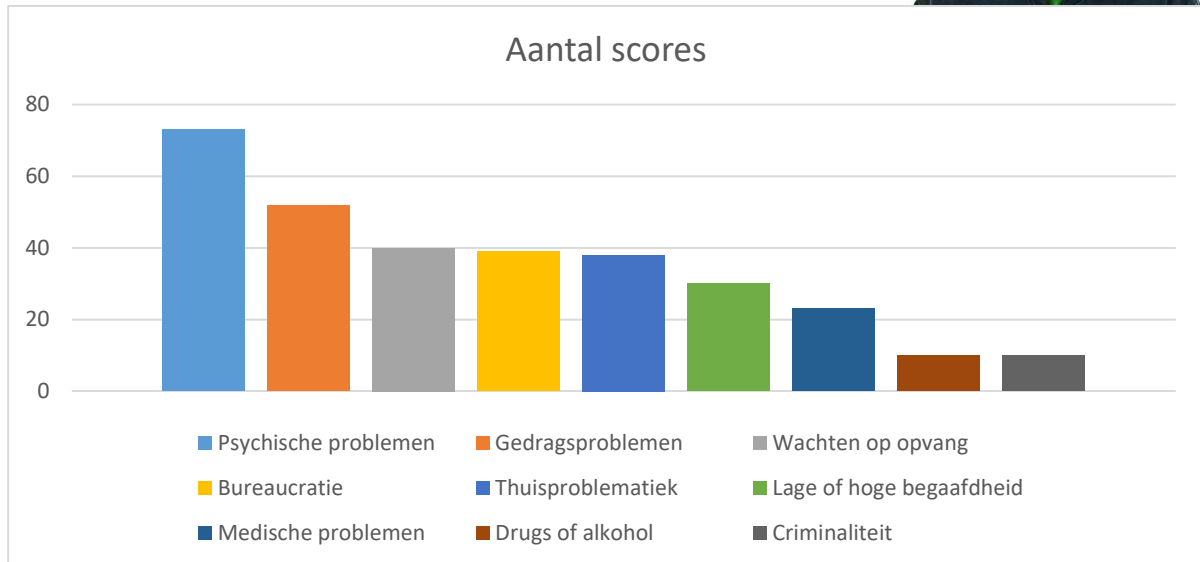
Helaas kloppen de officiële cijfers niet volledig, mede doordat er door instanties verschillend wordt geregistreerd. Het Fries Sociaal Planbureau komt daarom binnenkort met bewerkte cijfers.

Voor (langdurig) zieke leerlingen geldt dat de school het verzuim vaak niet meldt bij de leerplichtambtenaar. De aantallen zijn hierdoor onduidelijk en leerlingen kunnen ongemerkt uit beeld verdwijnen.

3 Om wie gaat het?

Binnen Friesland zijn er geen cijfers bekend van oorzaken van schooluitval.

In het rapport 'Bevindingen dossieronderzoek thuiszitters 2010' van Ingrado werd wel de landelijke situatie van thuiszitters op dat moment weergegeven. In onderstaande tabel is te zien in welke mate welke oorzaken voorkwamen.

Slecht 16% van de kinderen en jongeren had met één probleem te maken. Bij het overgrote deel was er dus sprake van samengestelde problematiek.

De groep thuiszitters bestond ongeveer voor twee derde uit jongens en voor een derde uit meisjes. Het probleem was overduidelijk groot bij 13 jarigen (die net de overstap van het basis naar het voortgezet onderwijs hebben gemaakt).

Uit de gesprekken die we hebben gehouden blijkt dat zodra kwetsbare-jongeren ouder worden er gemakkelijk problemen op verschillende leefgebieden ontstaan. Bijvoorbeeld schulden, sociale problemen met soms criminaliteit, verslavingsproblematiek en dakloos raken. Dit vormt vervolgens een extra belemmering voor onderwijsdeelname.

4 Welke hulp is beschikbaar?

In Friesland hebben zich veel mooie initiatieven ontplooid waarmee men tracht schooluitval te voorkomen. Verschillende gedreven mensen zoeken samen naar creatieve oplossingen voor een soms complexe situatie. Helaas is niet iedereen altijd goed op de hoogte van alle mogelijkheden die er zijn (het aanbod, de ruimte binnen de regelgeving en de mogelijke wijze van financieren).

4.1 Begeleiding op school

Men is het er over het algemeen over eens dat leraren en zorgfunctionarissen zeer betrokken zijn en zich inzetten om te zorgen dat het goed gaat met het kind of de jongere.

De mate waarin men creatief is in het zoeken naar oplossingen verschilt per school.

Tijdens het onderzoek werd bijzonder vaak genoemd dat leraren vaak te weinig tijd hebben om de juiste aandacht aan leerlingen te kunnen schenken. Extra ondersteuning in de klas zou hard nodig zijn.

De ondersteuner hoeft volgens de ondervraagden niet over een specifiek opleidingsniveau of lesbevoegdheid te beschikken. Ervaring met de problematiek van de leerling vindt men wel vereist. Individuele begeleiding in de klas lijkt geen optie voor oudere leerlingen omdat deze hier zelf niets voor voelen.

Tijdens onze gesprekken werd veelvuldig aangegeven dat leraren, mentoren en zorgspecialisten binnen het onderwijs zich over het algemeen zeer betrokken tonen en zich verantwoordelijk voelen. Deze goede eigenschappen hebben tevens een keerzijde. Zo werd ook vaak genoemd dat soms te lang wordt geprobeerd om de problemen zelf op te lossen.

Het komt regelmatig voor dat een leerling eerst een tijd met de mentor te maken heeft, dan met de zorgcoördinator en wellicht nog met een hulpverlener uit het SWV. Vooral als er sprake is van externaliserend gedrag wordt niet altijd de goede benadering gekozen. Voor zorgspecialisten in het SWV geldt dat zij niet altijd (in voldoende mate) geschoold zijn voor de problematiek waarmee ze te maken krijgen.

Met name in het VO en Mbo geldt dat jongeren gedurende dit traject soms afhaken of niet meer bereid zijn om hun verhaal opnieuw aan een jeugdhulpverlener te vertellen.

In het speciaal onderwijs vindt men het veiligheidsgevoel binnen klassen waarin kinderen met ASS én externaliserend gedrag zitten een probleem. Dit zou een belangrijke reden zijn waarom kinderen hun ouders niet in het (V)SO willen hebben of ze hiervan afhaken.

4.2 Bovenschoolse inzet

Friesland kent één groot SWV PO. Het SWV heeft gekozen voor het schoolmodel waarbij middelen passend onderwijs onder schoolbesturen/scholen worden verdeeld op basis van het leerlingenaantal.

Op het niveau van het samenwerkingsverband is het aanbod dus beperkt. Wel zijn er expertisecentra ingericht, die overigens vallen onder de verantwoordelijkheid van verschillende schoolbesturen.

Het voorkomen van schooluitval vindt in het PO vooral plaats op schoolniveau. De kwaliteit daarvan verschilt dan ook per school of bestuur.

Er wordt gebruik gemaakt van de ondersteuning vanuit de expertisecentra en van de consultants van het Steunpunt Onderwijs Noord. In sommige gevallen wordt voor een leerling individuele begeleiding geregeld.

Is dit onvoldoende en komt een leerling thuis te zitten, dan wordt er gebruik gemaakt van een onderwijs(zorg)consulent die op zoek gaat naar een passend arrangement.

De drie samenwerkingsverbanden VO binnen Friesland hebben elk verschillende (thuiszitters)projecten, expertisecentra, OPDC's e.d. waarmee wordt getracht om (volledige) schooluitval te voorkomen.

Op het niveau van het onderwijsaanbod binnen de provincie kan verder worden opgemerkt dat het speciaal onderwijs geen HAVO en VWO kent.

Verder zijn er op dit moment enkele initiatieven waarbinnen onderwijs wordt ontwikkeld voor bepaalde risicogroepen. Bijvoorbeeld havo/vwo voor jongeren met ASS (Matrixcollege), MBO voor zwerfjongeren (Onderwijs op Maat) en VWO voor hoogbegaafde kinderen.

4.3 Multidisciplinaire inzet

In toenemende mate wordt er binnen het onderwijs multidisciplinair samengewerkt om schooluitval te voorkomen. In het PO en VO worden er vaker multidisciplinaire MDO's gehouden waarvan de samenstelling wisselt. Daarnaast komen ook de 'oude' ZAT's nog voor. Soms wordt het MDO door het onderwijs geïnitieerd, soms door de jeugdhulpverlening. Het S(V)O kent de CvB die ook multidisciplinair werkt.

Een aandachtspunt is het vervolg na het MDO. De multidisciplinaire insteek valt dan vaak weg. Vaak is vooral één partij (bijvoorbeeld de jeugdpsychiatrie) aan zet.

Binnen het multidisciplinair samenwerken lijken persoonlijke netwerken effectief. Veel mensen die we hebben gesproken gaven aan precies te weten wie ze bij een bepaalde instelling of gemeente moeten benaderen om snel tot een oplossing te kunnen komen. Keerzijde is wel dat de hulp beperkt blijft tot de hulp die binnen dat netwerk beschikbaar is.

De samenwerking met de wijk- en gebiedsteams komt vooral in het PO goed tot stand.

In het VO en MBO zijn enkele mooie projecten ontwikkeld waarbij hulpverleners in de school werkzaam zijn. Voorbeelden zijn School als Vindplaats, Het S-team en School als Werkplaats waarin hulpverleners zich binnen de school begeven.

De organisatie van VO en het MBO kennen helaas ook een aantal belangrijke nadelen: grote schoolgebouwen, een wisselend lesrooster, wisselende leraren en wisselende lokalen. Jongeren die gebaat zijn bij veel aandacht, rust, structuur en duidelijkheid dreigen dan al snel uit te vallen. Doordat lesroosters niet altijd kloppen, evenals de verzuimregistratie wordt verzuim soms niet tijdig opgemerkt. Een eventuele betrokken hulpverlener is dan ook pas laat op de hoogte. Hoe langer en vaker jongeren verzuimen hoe moeilijker te weg terug naar school is.

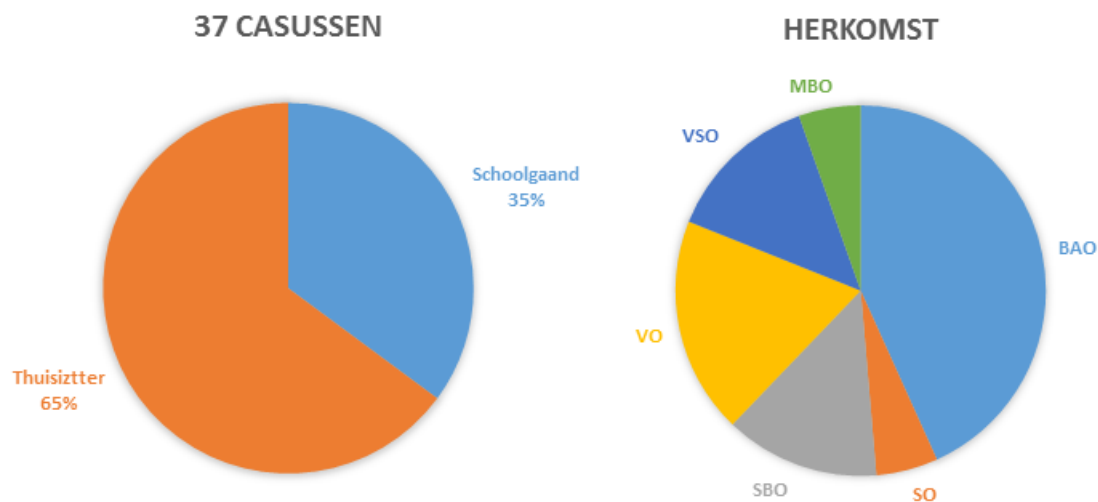
Een extra belemmering in het MBO vormt de grootte van de organisaties waardoor leraren soms onvoldoende afweten van de eigen ondersteuningsmogelijkheden voor zorgleerlingen.

4.4 Onderwijs-zorgarrangementen

Sector-overstijgend vinden inmiddels thuiszitterstafels plaats. Soms onder begeleiding van Gedragswerk. Binnen de thuiszitterstafels gaan het SWV-en en leerplichtambtenaren op zoek naar een oplossing voor de leerlingen die op dit moment thuiszitten.

Onderwijszorgarrangementen komen vooral in het PO en MBO voor. In het MBO naar verhouding nog erg weinig. Voor jongeren die zich zonder startkwalificatie bij het UWV melden is er soms een traject bij het REA-college beschikbaar.

In toenemende mate wordt er binnen het onderwijs gebruik gemaakt van onderwijsconsulenten. De diagrammen hieronder zijn afkomstig van de onderwijsconsulenten en geven het aantal lopende casussen in Friesland weer in de periode augustus 2016 tot en met februari 2017.

4.5 Zzp-ers en andere kleine zorgaanbieders

Uit het onderzoek blijkt dat in de afgelopen jaren ZZP-ers en andere kleine zorgaanbieders (zoals zorgboerderijen) zich toegelegd hebben op het verzorgen van (onderwijs)ondersteuning aan kinderen en jongeren die (gedeeltelijk) thuis zijn komen zitten. Zij richten zich vooral op kinderen met ASS, ADHD, angststoornissen en LVB en een slechts een enkele keer ook op kinderen met gedragsproblemen of hoogbegaafdheid.

Het komt voor dat de hulpverleners een vaste werrelatie met een school of SWV hebben. Regelmatig gaat het om (oud-)medewerkers van een school (b.v. een IB-er of zorgcoördinator). Sommige hulpverleners hebben een opleiding in de richting van jeugdhulpverlening, terwijl anderen uitsluitend ervaringsdeskundig zijn. Over het algemeen beschikken ze niet over een lesbevoegdheid.

Deze vorm van hulpverlening biedt een aantal voordelen. De hulpverleners worden meestal door ouders benaderd waardoor er een goede basis is voor een vertrouwensrelatie. Verder hebben ze over het algemeen geen wachtlijst. Tenslotte zijn ze flexibel in hun aanbod waardoor ze maatwerk kunnen leveren.

De mensen die we hebben gesproken schetsen ook een aantal nadelen. Men blijft soms te lang in een gezinssituatie zitten. Ook wanneer er meer deskundigheid vereist is of het vertrouwen van ouders of een jongere niet tot stand komt. Soms komt het voor dat een hulpverlener te veel verantwoordelijkheden overneemt en deel uit gaat maken van de gezinsproblematiek. Er zit tevens een ongewenste financiële impuls. Wanneer het hulpverleningstraject gecontinueerd wordt, wordt ook het inkomen van de hulpverlener gecontinueerd.

Voor zorgboerderijen geldt dat erlang niet altijd een ontwikkelingsrichting programma wordt aangeboden.

De cijfers van het CBS over het eerste half jaar van 2016 geven het volgende weer:

- 12.565 van de kinderen en jongeren ontvingen jeugdzorg.
- 1.510 van de kinderen en jongeren in Friesland ontvingen Zorg in natura (Zin) voor Jeugdhulp bij de jongere thuis, op school of elders in het netwerk van de jongere.
- Daarnaast is in Friesland aan 635 kinderen en jongeren een persoonsgebonden budget toegekend (PGB).

5 Hoe verloopt de samenwerking met ouders?

Dat de samenwerking met ouders van cruciaal belang is, wordt door alle ervaringsdeskundigen benadrukt. Toch blijkt dit juist een van de belangrijkste redenen te zijn waardoor kinderen (gedeeltelijk) thuis komen te zitten.

Ouders ervaren over het algemeen geen echt partnerschap. Soms wordt pas met ze in gesprek gegaan wanneer de problemen al enige omvang hebben gekregen.

Wanneer een kind niet goed op z'n plek is op school is er tijd nodig om te begrijpen wat er precies aan de hand is en wat er nodig is. Wanneer ouders pas later in het proces worden betrokken lopen ze soms achter op de school. De school ervaart dan onwil en acceptatieproblemen van ouders.

Andersom kan dit ook het geval zijn. Ouders ervaren problemen en de school (nog) niet. Bijvoorbeeld bij angstige, depressieve of hoogbegaafde kinderen. Een kind zit niet lekker in zijn vel maar toont dit niet.

Complicerende factor is soms dat een kind of jongere zich thuis anders kan gedragen dan op school.

Niet elke ouder is in een periode van onzekerheid en zorgen voldoende in staat om zich constructief op te blijven stellen. Hierdoor ontstaat al gauw een conflict waardoor het niet meer lukt om samen naar goede oplossingen te blijven zoeken. Dit kan bijvoorbeeld leiden tot een verwijzing naar het SO waar ouders niet achter staan en ook niet aan meewerken. Op het moment dat de school aangeeft verder 'handelingsverleggen' te zijn begint de zoektocht van ouders buiten de gebaande paden.

De gemeenten hebben sinds 2015 een taak met betrekking tot onafhankelijke cliëntondersteuning. Bijvoorbeeld als het gaat om het verkrijgen van de juiste zorg en het juiste onderwijs. Bij veel gemeenten in Friesland is hiervoor nog geen expliciet beleid ontwikkeld. Ouders en leerlingen zijn bovendien vaak niet op de hoogte van het recht op cliëntondersteuning.

Door gebrek aan goede cliëntondersteuning bestaat de situatie dat mondige, goed ontwikkelde ouders betere zorg geregeld krijgen dan andere ouders.

In Friesland is er het Ouderplatform Friesland, voorheen Oudervereniging Passend Onderwijs Friesland. Het platform kan door ouders met vragen worden benaderd. Verder zijn ouders via de Nederlandse Vereniging Voor Autisme (NVA) actief bezig met vraagstukken rondom schooluitval. Ouders die we spraken gaven aan geen behoefte te hebben aan contact met andere ouders. Ze hebben over het algemeen hun handen vol aan de zorgen rond hun eigen kind. Ze willen wel graag betrokken worden bij besluiten die hun eigen kind betreffen.

Elk SWV PO en VO heeft verplicht een OPR waarin ouders vertegenwoordigd zijn. De leden van de OPR vinden het over het algemeen lastig om goed in contact te blijven met de achterban. Het SWV PO heeft een steunpunt waar ouders terecht kunnen met vragen. Verder maakt het SWV PO gebruik van een Vraag profiel instrument (VPI) waarbij ouders wordt gevraagd om de ondersteuningsbehoefte in te vullen. Dit is vereist bij het aanvragen van een TLV.

6 Hoe verloopt de financiering?

Als we kijken naar onderwijsarrangementen dan is de financiering als volgt.

De hulp van hulpverleners uit het samenwerkingsverband en de inhuur van bijvoorbeeld oud-ambulant begeleiders wordt over het algemeen vanuit het budget passend onderwijs gefinancierd.

Uit gesprekken blijkt dat de individuele begeleiding die zzp-ers, kleine bureaus, zorgboerderijen enz. verzorgen meestal wordt gefinancierd vanuit een PGB en soms uit Zin. Meestal op basis van Jeugdwet en een enkele keer vanuit de Wlz. Financiering vanuit de Zvw is niet genoemd.

Verschillende van de ondervraagden gaven aan dat wanneer er wordt gezocht naar een creatieve onderwijs-zorgoplossing de financiering vaak een probleem is. Het onderwijs wil bijvoorbeeld niet betalen voor een aantal uur op een zorgboerderij. Een deel van de gemeenten willen niet betalen voor zorg binnen onderwijstijd. Er zijn ook gemeenten die daar geen probleem van maken. Ook leerlingenvervoer is de ene keer wel en de andere keer geen probleem.

Het lijkt in het algemeen van de bij de casus betrokken personen af te hangen hoe snel er een oplossing voor een jongere of kind gevonden kan worden.

Om toch een budget van de gemeente te krijgen, vraagt men vaak een (gedeeltelijke) vrijstelling van leerplicht aan. Hierdoor komt de zorgplicht van de school te vervallen.

De aanvraag van een budget bij de gemeente luistert nauw. Zo worden bijvoorbeeld aan kinderen met ASS vragen gesteld over de zelfredzaamheid. Het kind vertelt maar al te graag wat hij allemaal wel kán. Een mogelijk risico is dat de indicatie voor zorg lager uitvalt dan waar behoefte aan is. Ouders die zich goed bewust zijn van de toekenningsregels krijgen mogelijk meer voor elkaar dan andere ouders.

Een specifiek probleem is de doelgroep (psycho)somatische zieke leerlingen.

In kort durende trajecten wordt er gebruik gemaakt van de gefinancierde voorziening

Onderwijsondersteuning Zieke Leerlingen (OZL). Bij een onderwijs-zorgarrangement is de financiering van het zorgdeel een probleem. De zorgverzekeraars vergoeden alleen de medische zorg.

7 Voorlopige aanbevelingen

Vooruitlopend op het uiteindelijke onderzoeksrapport volgen hieronder enkele mooie kansen tot versterking van de hulpverlening.

7.1 Kwaliteitsverbetering op het niveau van de gemeenten en het SWV

- Het ontwikkelen van een provinciaal steunpunt waar informatie beschikbaar is over hulp bij (dreigende) schooluitval in Friesland. Dit steunpunt zou breed ingezet moeten worden voor ouders, leerlingen, leraren, hulpverleners en gemeenten.
- Structurele afspraken tussen onderwijs en gemeenten over de bekostiging van onderwijs- (zorg)arrangementen zonder vrijstelling van leerplicht. Daarbij aandacht voor het leerlingen vervoer.
- Bij sommige gemeenten een sneller besluit op een financieringsaanvraag en een open mind als het gaat om creatieve oplossingen waarmee het thuiszitten voorkomen kan worden.
- Een dossieronderzoek uitvoeren naar de oorzaken van schooluitval.
- Het in beeld brengen van kinderen en jongeren die zonder vrijstelling van leerplicht die niet staan ingeschreven bij een onderwijsinstelling en geen jeugdhulpverlening ontvangen.
- Het (pro)actief aanbieden van cliëntondersteuning aan ouders en leerlingen voor wie schooluitval dreigt of een feit is.
- Kwaliteitscontrole en kwalitatieve samenwerkingsafspraken met ZZP-ers en andere kleine zorgaanbieders (waaronder zorgboerderijen) die een bijdrage leveren aan onderwijs-zorgarrangementen.
- Bij de thuiszitterstafels aandacht voor ouder- en eventueel leerling-betrokkenheid bij het zoeken naar een oplossing.
- Het door-ontwikkelen van de ouderbetrokkenheid binnen de OPR-en.
- Doorontwikkeling van de (thuiszitters)projecten door gezamenlijk te leren van experimenten binnen de verschillende SWV-en.

7.2 Kwaliteitsverbetering op het niveau van de onderwijsinstelling

- (Creatieve) onderwijs-zorgarrangementen verder vormgeven door deze samen uit te voeren. Bijvoorbeeld: zorgdragen voor een onderwijsprogramma op een zorgboerderij. Maar ook bijvoorbeeld iemand die zorgt dat een jongere elke dag op school komt, door desnoods thuis langs te gaan.
- Het door-ontwikkelen van de MDO's: netwerken van specialisten verbreden, waar mogelijk leerlingen en ouders betrekken, meer aandacht voor preventie, de multidisciplinaire benadering ook na het MDO voortzetten.
- Zorgdragen voor frequente MDO's en bijeenkomsten van Commissies van Advies waardoor er eerder een goede oplossing beschikbaar komt.
- Beleid ontwikkelen waardoor ernstige problematiek sneller wordt gesignaleerd en sneller specialistische hulp wordt ingeschakeld. Voorkomen dat ouders of jongeren met te veel mensen in gesprek moeten gaan.
- Gebruik maken van begeleiders die een vertrouwensrelatie aangaan met zowel het kind/de jongere als de ouders. Iemand die thuiskomt én op school.
- Meer tijd en aandacht voor zorgleerlingen in de klas (eventueel door individuele begeleiders voor leerlingen in te zetten).
- Opname van kinderen en jongeren die een vrijstelling van leerplicht hebben gehad.

- Versterking van de samenwerking met ouders, waarbij de gezamenlijke zoektocht ook voortgezet wordt bij handelingsverlegenheid en meningsverschillen. Dit vraagt tevens om vaardigheidsontwikkeling van leraren en zorgfunctionarissen.
- In het VO en MBO kleinschaligheid binnen grootschaligheid creëren: vaste leraren, vaste lesroosters met weinig wisselingen, overzichtelijke programma's met structuur en rust. Veel praktijk en veel aandacht voor de kwaliteit van het contact.
- In het VO en MBO uitbreiding van maatwerktrajecten met individuele leerroutes. Onderwijs- (zorg)arrangementen toepassen in het MBO.
- Oplossingen voor het gevoel van onveiligheid van kinderen en jongeren in het speciaal onderwijs.
- Het verzuim van (langdurig) zieke leerlingen melden zodat deze groep niet ongemerkt uit beeld verdwijnt.